

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی		رشته: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۸ صبح	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
سال سوم آموزش متوسطه		تاریخ امتحان ۳ / ۳ / ۱۳۸۶		
دانش آموزان و داوطلبان آزادسراسر کشور در نوبت دوم (خرداد ماه) سال تحصیلی ۸۶ - ۱۳۸۵		اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی		
ردیف	سؤالات			نمره
۱	با توجه به ابیات زیر به سؤالات داده شده، پاسخ دهید:			۰/۵
	« بهترین مراتب آن باشد رُتبی کان نباشد استحقاق زودش اندر بنا، شکست آید » الف) شعر بالا در چه قالبی سروده شده است؟ ب) هجای آخر واژه ی « استحقاق » را با علامت خاص خود نشان دهید.			
۲	بیت هایی را که مقدمه ی قصیده اند، چه می نامند؟			۰/۲۵
۳	کدام شاعر قدیمی ترین نمونه ی « ترجیع بند » را سروده است؟			۰/۲۵
۴	یک مثنوی « اخلاقی و تعلیمی » معرفی کنید.			۰/۲۵
۵	اهمیت قالب « مستزاد » در چیست؟			۰/۲۵
۶	در عبارت « یکی را گفتند: عالم بی عمل به چه ماند؟ گفت به زنبور بی عسل » کدام پایه ی تشبیه حذف شده است؟			۰/۲۵
۷	با توجه به بیت زیر، به سؤالات پاسخ دهید. « رخ گل را که عکس روی یار است هوا مشاطه، آب آینه دار است » الف) در بیت بالا چه نوع « تشبیه بلیغی » دیده می شود؟ ب) واژه ی « مشاطه » کدام یک از طرفین تشبیه است؟ پ) « مشبه » را در اولین تشبیه موجود در بیت، مشخص کنید.			۰/۷۵
۸	« تشبیه بلیغ » به کاررفته در بیت زیر را به گونه ای به « تشبیه غیر بلیغ » تبدیل کنید که همه ی پایه های تشبیه در آن دیده شود. « موج ها خوابیده اند، آرام و رام طبل طوفان از نوا افتاده است »			۱
۹	« وجه شبه » تشبیه مرکب زیر را بنویسید. « دیده ی اهل طمع به نعمت دنیا پُر نشود هم چنان که چاه به شبنم »			۰/۵
۱۰	با توجه به بیت زیر، به سؤالات پاسخ دهید: « گل برگ را ز سنبل مشکین نقاب کن الف) « گل برگ » استعاره از چیست؟ ب) چه نوع استعاره ای است؟ پ) یک استعاره ی دیگر در بیت بیابید.			۰/۷۵
	« ادامه ی سؤالات در صفحه ی دوم »			

باسمه تعالی

مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	ساعت شروع: ۸ صبح	رشته: ادبیات و علوم انسانی	سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی
تاریخ امتحان ۳ / ۳ / ۱۳۸۶		سال سوم آموزش متوسطه	
اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی		دانش آموزان و داوطلبان آزادسراسر کشور در نوبت دوم (خرداد ماه) سال تحصیلی ۸۶ - ۱۳۸۵	

ردیف	سوالات	نمره
۱۱	در کدام یک از ابیات زیر، آرایه ی « تشخیص » به کاررفته است؟ آن را مشخص کنید و دلیل خود را بنویسید. الف) زبان خامه ندارد سر بیان فراق ب) ای غنچه ی خندان، چرا خون در دل ما می کنی؟ و گرنه شرح دهم با تو داستان فراق خاری به خود می بندی و ما را ز سر وا می کنی	۰/۷۵
۱۲	استعاره های به کاررفته در کدام یک از ابیات زیر، بلیغ تر و موثر تر هستند؟ چرا؟ الف) هر کو نکاشت مهر و ز خوبی گلی نجید ب) باز امشب ای ستاره ی تابان نیامدی در رهگذار باد نگهبان لاله بود باز ای سپیده ی شب هجران نیامدی	۰/۵
۱۳	جمله ای بنویسید و در آن واژه ی « خورشید » را در مفهوم مجازی به کاربرید.	۰/۵
۱۴	در مصراع « ای زخود گشته سیر، جوع این است » کدام کلمه، در مفهوم مجازی به کاررفته است؟ نوع «علاقه» ی آن را بنویسید.	۰/۵
۱۵	با توجه به بیت زیر، به سؤالات پاسخ دهید: « سر آن ندارد امشب که برآید آفتابی الف) واژه ی مشخص شده، مجاز از چیست؟ ب) « قرینه » ی آن کدام است؟ چه خیال ها گذر کرد و گذرنکرد خوابی»	۰/۵
۱۶	در بیت های زیر « کنایات » را مشخص کنید و مفهوم هر یک را بنویسید. الف) نرفتم به محرومی از هیچ کوی ب) یکی نغز بازی کند روزگار پ) حافظ از باد خزان در چمن دهر مرنج چرا از در حق شوم زرد روی که بنشاندت پیش آموزگار فکر معقول بفرما گل بی خار کجاست	۱/۵
۱۷	تکرار کدام « صامت » و « مصوت » در مصراع زیر سبب پیدایش « واج آرایی » شده است؟ « شب است و شاهد و شمع و شراب و شیرینی »	۰/۵
۱۸	در عبارات زیر « سجع » ها را بیابید و نوع آن ها را بنویسید. الف) محبت را غایت نیست؛ از بهر آن که محبوب را نهایت نیست. ب) ما به او محتاج بودیم او به ما مشتاق بود.	۱
۱۹	در هر یک از بیت های زیر، میان کدام کلمات « جناس » به کاررفته است؟ نوع هر « جناس » را بنویسید. الف) چو دید آن در فشان درخش مرا ب) ای آسمان چو دورندیم آتش دیده ای پ) دیده ی سیر است مرا، جان دلیر است مرا به گوش آمدش بانگ رخس مرا در دور خویش، شکل مذور گرفته ای زهره ی شیر است مرا، زهره ی تابنده شدم	۲
	« ادامه ی سؤالات در صفحه ی سوم »	

باسمه تعالی

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی		رشته: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۸ صبح	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
سال سوم آموزش متوسطه		تاریخ امتحان ۳ / ۳ / ۱۳۸۶		
دانش آموزان و داوطلبان آزادسراسر کشور در نوبت دوم (خرداد ماه) سال تحصیلی ۸۶ - ۱۳۸۵		اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی		
ردیف	سؤالات	نمره		
۲۰	در کدام یک از ابیات زیر « تصدیر » وجود دارد؟ دلیل خود را بنویسید. الف) بدیدم حُسن را سرمست می گفت ب) چه خوش صید دلم کردی، بنام چشم مستت را	+/۵	بالایم من ، بالایم من ، بالایم که کس آهوی وحشی را از این خوش تر نمی گیرد	
۲۱	ارتباط میان واژه های مشخص شده در عبارت زیر، سبب پیدایش کدام آرایه ی ادبی شده است؟ « شبی در بیابان مکه از بی خوابی پای رفتنم نماند. سر بنهادم و شتریان را گفتم: دست از من بدار.»	+/۵		
۲۲	در بیت زیر آرایه های «تضاد» و «تناقض» را با ذکر واژه های «متضاد» و «متناقض» نشان دهید. « زان سوی بحر آتش گر خوانی ام به لطف رفتن به سوی آتشم از آب خوش تر است »	۱		
۲۳	با توجه به بیت «مدامم مست می دارد نسیم جعد گیسویت الف) کدام واژه دارای «ایهام تناسب» است؟ ب) معانی مختلف آن را ذکر کنید. پ) کلمه ی دارای «ایهام تناسب» با کدام واژه در مصراع اول «تناسب» دارد؟	۱	خرابم می کند هر دم فریب چشم جادویت	
۲۴	«لف» و «نشر» به کاررفته در کدام یک از ابیات زیر هنری تر است؟ چرا؟ «لف اول» و «نشر دوم» را در این نوع «لف و نشر» مشخص کنید. الف) معنی آب زندگی و روضه ی ارم ب) با آن که جیب و جام من از مال و می تهی است	۱	جز طرف جویبار و می خوشگوار چیست مارا فراغتی است که جمشید جم نداشت	
۲۵	عبارت « ادعای وجود صفتی در کسی یا چیزی که بیش از حد معمول است و گاه عقلاً و عادتاً پذیرفتنی نیست » تعریف کدام آرایه ی ادبی است؟ در بیت زیر این آرایه را بیابید. « که گفت برو دست رستم ببند؟ نبنده مرا دست چرخ بلند »	+/۵		
۲۶	برای مثال زیر، یک علت ادبی بنویسید. « زردی برگ درختان به هنگام پاییز »	+/۵		
۲۷	در ابیات زیر، هریک از آرایه های « اشتقاق، ترصیع، تضمین، تلمیح و حسن آمیزی » را بیابید. الف) چشم حافظ زیر بام قصر آن حوری سرشت ب) بوی دهن تو از چمن می شنوم پ) مرا شکرمنه و گل مریز در مجلس ت) اگر تو فارغی از حال دوستان یارا ث) خرد زنده ی جاودانی شناس	۲/۵	شیوه ی جنات تجری تحتها النهارداشت رنگ تو ز لاله و سمن می شنوم میان خسرو و شیرین شکر کجا گنجد فراغت از تو میسر نمی شود ما را خرد مایه ی شادمانی شناس	
۲۰	« موفق باشید »	« جمع نمره »		

باسمه تعالی

رشته: ادبیات و علوم انسانی	راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی
تاریخ امتحان ۳ / ۳ / ۱۳۸۶	سال سوم آموزش متوسطه
اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی	دانش آموزان و داوطلبان آزادسراسر کشور در نوبت دوم (خرداد ماه) سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵

ردف	راهنمای تصحیح	نمره
-----	---------------	------

۱	الف (قطعه (۰/۲۵) ب - (۰/۲۵)	۰/۴
۲	تغزل (۰/۲۵)	۰/۲۰
۳	فرخی سیستانی (۰/۲۵)	۰/۲۰
۴	بوستان سعدی (۰/۲۵)	۰/۲۰
۵	در پیدایش شعر نیمایی اثر داشته است. (یا هر مفهوم مشابه دیگر) (۰/۲۵)	-/۲۰
۶	وجه شبه (۰/۲۵)	-/۲۰
۷	الف (تشبیه بلیغ اسنادی) (۰/۲۵) ب (مشبهه به) (۰/۲۵) پ (رخ گل) (۰/۲۵)	-/۷۰
۸	طوفان مثل طبل بر صدا است (۱) (ذکر هر پایه ی تشبیه (۰/۲۵))	۱
۹	وجه شبه: ناتوانی یک چیز کوچک برای بر کردن یک حجم وسیع (۰/۵)	۰/۵
۱۰	الف (چهره ی زیبا) (۰/۲۵) ب (استعاره ی مصرحه (اشکار) (۰/۲۵) پ (سنبل (سنبل مشکین) (۰/۲۵)	۰/۷۰
۱۱	بیت « الف » (۰/۲۵)، زبان خامه تشخیص دارد (۰/۲۵)، زیرا « مشبهه به » این استعاره انسان است. (۰/۲۵)	۰/۷۰
۱۲	بیت « الف » (۰/۲۵)، زیرا ذهن برای فهم این استعاره ها (استعاره های مکنیه یا کنایه) به دقت (تامل و تلاش) بیش تری نیاز دارد. (۰/۲۵)	۰/۵
۱۳	خورشید همه جا را روشن کرده بود. (یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۵)	۰/۵
۱۴	سیر (۰/۲۵) علاقه ی آن: « سیبه » (۰/۲۵)	۰/۵
۱۵	الف (واژه ی « سر » مجاز از اندیشه (فکر، قصد یا تصمیم) است. (۰/۲۵) ب (« مضاف بودن سر » قرینه است. (۰/۲۵)	۰/۵
	« ادامه در صفحه ی دوم »	

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته: ادبیات و علوم انسانی
سال سوم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان ۳ / ۳ / ۱۳۸۶
دانش آموزان و داوطلبان آزادسراسر کشور در نوبت دوم (خرداد ماه) سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵	اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱۶	الف) کنایه: زرد رویی (زردروی شدن) (۰/۲۵)، مفهوم کنایی: خجل شدن (شرمنده گشتن، بی نصیب ماندن) (۰/۲۵) ب) کنایه: پیش آموزگار نشانیدن (نوشتن مصراع دوم بیت «ب» نیز درست است.) (۰/۲۵) مفهوم کنایی: رسوا کردن (آزمودن کسی برای برملاشدن نادانی و بی تجربه بودن او) (۰/۲۵) پ) کنایه: گل بی خار (۰/۲۵)، مفهوم کنایی: آسایش بی رنج (بهار بی خزان، نوش بی نیش) (۰/۲۵)	۱/۵
۱۷	صامت «ش» (۰/۲۵) مصوت کوتاه «ا» (۰/۲۵)	۰/۵
۱۸	الف) «غایت» و «نهایت» (۰/۲۵) ← نوع سجع: مطرف (۰/۲۵) ب) «محتاج» و «مشتاق» (۰/۲۵) ← نوع سجع: متوازن (۰/۲۵)	۱
۱۹	الف) «درخش» و «رخش» (۰/۲۵) ← نوع جناس: ناقص افزایشی (۰/۲۵) ب) «دور» و «دور» (۰/۲۵) ← نوع جناس: تام (۰/۲۵) پ) «سیر» و «شیر» (۰/۲۵) ← نوع جناس: ناقص اختلافی (۰/۲۵) «زهره» و «زهره» (۰/۲۵) ← نوع جناس: ناقص حرکتی (۰/۲۵)	۲
۲۰	بیت «ب» (۰/۲۵) زیرا: واژه ی «خوش» در آغاز و پایان بیت تکرار شده است. (۰/۲۵)	۰/۵
۲۱	مراعات نظیر (۰/۵)	۰/۵
۲۲	در مصراع اول «بحر آتش» (۰/۲۵) ← «تناقض» دارد. (۰/۲۵) واژه های «آتش» و «آب» (۰/۲۵) در مصراع دوم «تضاد» دارند. (۰/۲۵)	۱
۲۳	الف) مُدام (۰/۲۵) ب) معانی مختلف مُدام: ۱- دایم (پیوسته، همیشه) (۰/۲۵) ۲- شراب (۰/۲۵) پ) مست (۰/۲۵)	۱
۲۴	بیت «ب» (۰/۲۵)، زیرا «لف» و «نشر» موجود در این بیت «مرتب» است. (۰/۲۵) لفّ اول: جیب (۰/۲۵)، «نشر دوم»: می (۰/۲۵)	۱
۲۵	«اغراق» (۰/۲۵)، مصراع دوم بیت «اغراق» دارد. (۰/۲۵)	۰/۵
۲۶	غم مهاجرت پرستوها، درختان پاییز را زرد روی کرده است. (یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۵)	۰/۵
۲۷	الف) تضمین (۰/۵) ب) حرّ آمیزی (۰/۵) پ) تلمیح (۰/۵) ت) اشتقاق (۰/۵) ث) ترصیع (۰/۵)	۲/۵
۲۰	جمع نمره «خسته نباشید»	